

פרוטקול מס' 69

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום שלישי כ"ג באדר ב' התשנ"ז (01.04.1997) שעה 09:00

נכחו:

חברי הוועדה:
עמנואל זיסמן - היו"ר
רפאל אלול
זאב בויס
שמריהו בן-צור
שמזאל הלפרט
נעמי חזן
יהודה לנקרי
ענת מאור
האשם מחאמיד
ואליד צאדק חאג' - יחיא
ראובן ריבלין

מזמנים: משרד החינוך, התרבות והספורט:

אברהם שיינפלד - מנהל אגף המכללות האזוריות
שלום קליין - מנהל אגף המכללות האזוריות
יאיר מגן - יועץ אקדמי
עפרי בן אריה - אגף המכללות האזוריות
דוד פלבר - יועץ שר החינוך
פרופ' עמוס דרורי - יועץ יו"ר הוועדה

המועצה להשכלה גבוהה:

גורי זילכה - יו"ר
פרופ' נחמיה לבציון - יו"ר ות"ת
נפתלי ויטמן - מזכיר
מיכל נוימן - מרכזת נושא המכללות האזוריות

פרופ' יהושע בן-אריה - רקטור האוניברסיטה העברית

התאגדות המכללות האזוריות:

משה נתיב - יו"ר
יעקב אברהם - התאגדות המכללות
ישראל אלקבץ - מכללת עמק הירדן
אבי בינמו - מכללת חדרה-מנשה
שוקי גולן - מכללת אחוה
פנחס חליוה - מכללת אשקלון
חברון טרבלסי - מכללת צפת
עליזה עמיד-זהר - מכללת תל-חי
ד"ר נחמי פז - מכללת הנגב ע"ש ספיר
יורם רז - מכללת עמק יזרעאל

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

מנהלת הוועדה: יהודית גידלי

קצרנית: חנה כהן

סדר היום: מכללות אזוריות.

מכללות אזוריות.היו"ר עמנואל זיסמן:

בוקר טוב. אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת החינוך והתרבות בנושא ההשכלה הגבוהה והמכללות האזוריות. ב- 11 בנובמבר קיימנו ישיבה בנושא ההשכלה הגבוהה, והוחלט שהוועדה תקדיש דיון מיוחד להצעות לקידום המכללות האזוריות והמכללות לחינוך, שתרומתם החברתית והלאומית מחייבת זאת. באותה ישיבה סוכם: "הוועדה ממליצה לפעול בדחיפות לתיקון הפגיעה התקציבית במכללות האזוריות ופונה למשרד האוצר, למשרד החינוך ולות"ת לטפל בנושא".

בישיבה זו לא נדון בנושא השלוחות של אוניברסיטאות זרות בארץ, שמספרם הולך וגדל ונוצרה עם כך בעיה חמורה. ישיבה בנושא זה תהיה מיד לאחר הפגרה, בשיתוף כל הגורמים הנוגעים בדבר.

אני מקדם בברכה את פרופ' לבציון שנכנס לתפקידו כיו"ר ות"ת ומאחל לו הצלחה.

נחמיה לבציון:

ברצוני להודות ליו"ר ועדת החינוך על קיום ישיבה זו, ועל התייחסותו לכל נושא ההשכלה הגבוהה.

נושא המכללות האזוריות קרוב לי במיוחד, אני מעורב בו משנת 1980 עת הייתי חבר ות"ת, והתבקשתי להגיש דו"ח על המכללות האזוריות בחסות האוניברסיטאות. מדיניות ההשכלה הגבוהה היתה שאין לפתוח מוסדות נוספים להשכלה גבוהה, ותפקידי היה לקבוע את כיווני ההתפתחות של המכללות האזוריות, כמוסדות המלמדים לימודים אקדמיים בחסות האוניברסיטאות.

באותה תקופה היו 8 מכללות ובשיתוף פעולה הדוק עם מנהלי המכללות, הצלחנו ליצור דפוסים שהביאו בפעם הראשונה לתקצוב המכללות על ידי ות"ת דרך האוניברסיטאות. זה היה ביטוי של ות"ת והמועצה להשכלה גבוהה להערכה הרבה שיש למכללות האזוריות.

עמדתי בקשרים מאוד הדוקים עם המכללות עוד כ- 5 שנים כנשיא האוניברסיטה הפתוחה.

שנות השמונים היו השנים בהן המכללות ביססו את עצמן כמוסדות שמאפשרים לימודים אקדמיים בחסות האוניברסיטאות. בשנות ה-90 כאשר ות"ת והמועצה להשכלה גבוהה נערכו לקליטת הביקוש הגובר של סטודנטים במערכת להשכלה גבוהה, הוחלט בפעם הראשונה להרחיב ולפתוח מוסדות להשכלה גבוהה נוספים. כן הוחלט לקדם 3 מכללות אזוריות למעמד של מכללות אקדמיות עצמאיות, תהליך שנמצא עתה בעיצומו. תכנית זו היא עד שנת 2000.

היום אנו מתחילים לתכנן את תכנון השכלה הגבוהה משנת 2000 ואילך. כדי להגיע לתכנון נכון אנו חייבים להתחיל את התכנון כבר מעתה. זו הזדמנות לבחון מחדש את המעמד של המכללות האזוריות, ולפיכך אני מבקש שהדברים שיאמרו היום בישיבה יתייחסו עד כמה שניתן לעתיד, כפי שחברי וועדת החינוך רואים אותו, כדי לעצב את דרכן של המכללות האזוריות.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

יהושע בן אריה:

עוד לפני תפקידי כרקטור האוניברסיטה העברית היה לי קשר למכללות האזוריות, שעה שהתבקשתי על ידי יו"ר ות"ת הקודם, פרופ' עמוס ורדי, להיות חבר בוועדה בקשר למכללות האזוריות. יש מסמך המוגדר כ"מסמך בן אריה" שהוצא בשיתופם של נציגי המכללות ופרופ' ורדי, שהציב תנאים להקמת מכללות אזוריות.

איני יכול לומר שאני מייצג עמדה רישמית של ועד ראשי האוניברסיטאות, מאחר והם לא דנו בכך, אך מוסכם על כולם שחשוב מאוד לדאוג שהפיתוח של המכללות האקדמיות יעשה בתיאום והבנה עם האוניברסיטאות בארץ ושלא יוצר ניגוד. לכן אני סבור שהקשר בין ועד ראשי המוסדות לראשי האוניברסיטאות חייב להיות הדוק.

משה נתיב:

אני רוצה להודות ליושב ראש ועדת החינוך על היחמה לדיון. אני מדבר בשם 12 מכללות אזוריות, שלומדים בהן כ- 8000 סטודנטים לתואר אקדמי רגיל, ועוד כ- 2000 סטודנטים הלומדים לתואר מורה אקדמאי. בנוסף לכך יש 40 אלף תלמידים הלומדים לימודים אחרים.

עד היום אין למכללות אלה "אבא" אמיתי. עד לפני כמה חודשים לא היו שום קריטריונים לחלוקת התקציב על ידי משרד החינוך, ומי שהתחנן יותר, קיבל. היום נקבע קריטריון שהוא בערך שווה ערך למה שקורה באוניברסיטאות, ומשרד החינוך הוא למעשה ה"אבא הפורמלי" של המכללות.

אגף המכללות במשרד החינוך מונה שני אנשים ללא תקן. בפגישה שהיתה לי עם שר החינוך, הצעתי לו שעד שיהיה סדר בכל נושא המכללות, תוקם ועדה בראשות מנכ"ל משרד החינוך כדי להעלות את דרג הטיפול במכללות.

המכללות האזוריות לא עוסקות בחינוך אליטיסטי, אלא מביאות בעיקר מסר חברתי. הן עוסקות בהקניית השכלה, ופותרות בעיות לאנשים בפריפריה שלא היו מגיעים אחרת לעולם לאוניברסיטה.

נעשתה בדיקה לסטודנטים שלמדו שנתיים במכללות, ומשלימים את השנה השלישית באוניברסיטה, והם לא נופלים בציוניהם לעומת הסטודנטים האחרים. אך לו היו צריכים להכנס לאוניברסיטה בדרך הרגילה הם לא היו מגיעים אליה לעולם. המכללה נותנת הזדמנות לאיש הפשוט לבנות את עצמו, ולהגיע לאותו מצב שאחר יכול להגיע בערים הגדולות.

בחברה שלנו ההשכלה היא מפתח לכניסה לחברה, וככל שנפתח יותר את ההשכלה וניתן ליותר אנשים הזדמנות להיכנס בשערי ההשכלה הגבוהה, אנו נבנה חברה טובה יותר, פחות אנשים מתוסכלים, ויותר מועילים לחברה.

המכללות האזוריות הוקמו ביחמה מקומית, מכספי תרומות, והמדינה לא השקיעה בהן. הגיע עתה הזמן שהמדינה תיקח חסות עליהן.

המכללות האזוריות ניצבות עתה בפני כמה בעיות: משרד האוצר הגביל את מספר הסטודנטים במכללות שלא קיבלו היתר מהמועצה להשכלה גבוהה, והיום לומדים 1000 סטודנטים ללא תיקצוב.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

יש החלטת ממשלה, והכנסת חוקה חוק שצריך להתייחס למכללות מבחינת התקציב, במידה שווה כמו האוניברסיטאות. במשך שלוש שנים ההחלטה לא בוצעה ורק עתה השוו את הסובסידיה לשכר הלימוד.

ות"ת והמועצה להשכלה גבוהה לא מוכנות לטפל בדברים השיגרתיים של המכללות, בטענה שזה לא בתחום אחריותן, אלא באחריות משרד החינוך, ואילו במשרד החינוך גם לא מטפלים במכללות, יוצא איפה שאנו נופלים בין הכסאות. הגיע העת להקים גוף שיטפל במכללות, כי הן נכס לחברה הישראלית לא פחות מכל אוניברסיטה אחרת.

המועצה להשכלה גבוהה מטפלת במתן אישורי מסלולים, תהליך קשה מאוד שעוברות אותו גם האוניברסיטאות, אך במכללות אין סגל הוראה קבוע ועשיר כמו באוניברסיטאות, והדרישות של המועצה להשכלה גבוהה לסגל הוראה, הן בדיוק כמו הדרישות מהאוניברסיטאות. אני מסכים בהחלט לדרישה זו, אך כדי לפתח סגל הוראה דרושים זמן ואמצעים, ולמכללות אין אמצעים לכך, ולכן הן תלויות במרצים הבאים מהאוניברסיטאות, וברור שהם לא יוכלו להיות אף פעם סגל קבוע, מה גם שנקבעו תנאי שכר שונים למרצים במכללות בשונה מעמיתיהם באוניברסיטאות. בעיות אלה לא מאפשרות למכללות להתפתח.

אני מבקש מוועדת החינוך לפעול לביטול המגבלה של מספר הסטודנטים, כי אחרת נאלץ לבטל לימודים באמצע שנת הלימודים. כמו כן אני מבקש שיוקם גוף סטטוטורי שיטפל בתיקצוב ובפיתוח המכללות. אני מתנגד בכל תוקף להקים מועצה להשכלה גבוהה למכללות, כי זה יזיק למכללות ולא יכוח ההשכלה הגבוהה בישראל.

קיימת תופעה גוברת של מכללות זרות, הנותנות תארים לאחר מספר חודשים, ומשרד החינוך מכיר באישורים אלה לצורך שכר. דבר זה פוגע במכללות ובאיכות החברתית, דבר שמביא גם אנשים לרמות.

אברהם שיינפלד:

בשנת 1992 למדו ב- 11 מכללות אזוריות בחטיבה האקדמית 2080 סטודנטים, עם תקציב של 12 מיליון שקלים. בשנת תשנ"ז לומדים כ- 4000 סטודנטים, ותקציב משרד החינוך ל- 9 מכללות הוא 70 מיליון שקלים, כלומר היתה התפתחות גדולה מאוד בראיית משרד החינוך את המכללות.

בשנת התקציב 1996 התקציב היה 49 מיליון שקלים. הגידול בתקציב נובע בעיקר מתיקון מספר 10 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, שנתן לגיטימציה למכללות, ואמות מידה שיוויוניות בתיקצוב גם בות"ת וגם במכללות שהן בחסות האוניברסיטאות, ומתוקצבות על ידי משרד החינוך.

הגבלת מספר הסטודנטים במכללות בשנה זו נובע מהגידול במספר התלמידים שהיה ב- 1996, גידול מעל למצופה, ומעל מה שנקבע לארבע השנים הבאות עד שנת 2000. אנו במשרד החינוך סבורים שנושא קידום וטיפול המכללות האזוריות הוא חשוב ביותר, החלטה על כך התקבלה כבר ב- 1992 כאשר עמדנו תחת לחץ של עליה גדולה, גידול בשנתון וגידול במספר התלמידים המסיימים עם תעודת בגרות, היה ברור לות"ת ולנו שיש צורך להגדיל את מספר המקומות בהשכלה הגבוהה ולתת אפשרות ששכבות יותר נרחבות יוכלו להצטרף להשכלה הגבוהה.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

משרד החינוך משקיע מאמצים רבים להגדיל את מספר הזכאים לתעודת בגרות בבתי הספר התיכוניים, והדאגה היא גם לבוגרי מערכת החינוך להמשך לימודיהם, לפיכך משרד החינוך לקח על עצמו את טיפוח המכללות שעדיין לא קיבלו הכרה של המועצה להשכלה גבוהה. ראינו בכך משימה למרות שעיקר עיסוקו של משרד החינוך הוא בחינוך הפורמלי היסודי והעל-יסודי.

הגידול המשמעותי במספר הסטודנטים במכללות, מביא את משרד החינוך למחשבות איך להמשיך הלאה. בתוכנית שנקבעה ב- 1992 הוחלט ששלוש מכללות אזוריות יהפכו למכללות אקדמיות עצמאיות, משוחררות מחסות אוניברסיטאית. מכללת עמק יזרעאל ומכללת תל-חי כבר עצמאיות, ומכללת הנגב עומדת להיות מכללה עצמאית. מכללת יו"ש היא בסטטוס מיוחד מכיוון שאינה יכולה להיות שותפה במועצה להשכלה גבוהה בישראל, לכן היא קיבלה היתר והכרה למסלולים מסויימים, והיא מכללה אקדמית לכל דבר ועניין.

משרד החינוך העביר למכללות בין השנים 1993 ל- 1997 45 מיליון שקלים. שלוש המכללות שעברו לטיפול הות"ת, קבלו מות"ת תקציב להמשך הפיתוח הפיזי שלהן. למכללות שנשארו באחריות משרד החינוך אנו מכינים עתה תוכנית חדשה לשלוש השנים הקרובות, ונשתדל ללכת בה לקראת המכללות.

בשנה הקודמת תקציב הפיתוח למכללות היה 10 מיליון שקלים, אך ל- 3 מכללות מתוכן אין עדיין קמפוס והם לא הגישו תוכנית פיתוח, ולפיכך תקציב זה חולק לארבע מכללות.

ראובן ריבלין:

מכללות שעברו לות"ת לא מקבלות עדיין תקציבי פיתוח מות"ת, למרות שכבר הפסיקו לקבל חסות ממשרד החינוך. הבאתי עניין זה לפני שר החינוך ושר האוצר. שר האוצר סבור שהתקציב חייב לבוא ממשרד החינוך, ואילו משרד החינוך טוען שהן כבר לא שייכות לו, יוצא איפה ששלוש המכללות הללו נמצאות במצב משונה.

אברהם שיינפלד:

אותן מכללות שהיו בתוכנית כפי שנקבעה ב- 1995, ממשיכים לקבל ממשרד החינוך את התיקציב כפי שנקבע, גם לאחר שעברו לות"ת. בשנת 1997 ות"ת צריכה לתת את התיקצוב לאותן המכללות, ואני מניח שהיא תדאג להמשך הפיתוח הפיזי של המכללות האלה. פרט למכללת יו"ש שתמשיך לקבל את התקציב ממשרד החינוך.

מכל נושא המכללות האזוריות המדינה הרוויחה לא מעט, מאחר שהקמפוסים של המכללות האזוריות היו קיימים. הם לא נבנו על ידי המדינה, אלא על ידי תורמים, הסוכנות וגורמים נוספים.

אני סבור שצריך לראות את המכללות האזוריות כמוקד להשכלה גבוהה באזורי הפריפריה. מספר התלמידים שמקבלים תעודת בגרות גדל בהתמדה בעיקר בפריפריה, והמכללות האזוריות צריכות לקלוט את התוספת של הסטודנטים הרוצים להמשיך במסגרת של השכלה גבוהה.

עמדת משרד החינוך היא שיש להגדיל את מספר הסטודנטים הלומדים במכללות האזוריות. כאשר קידמנו את המכללות האזוריות הכוונה היתה ש- B.A יגדל במסגרת המכללות, ושהיו תחומים מסויימים ייחודיים שיפותחו באמצעות המכללות. יש לי תחושה מסויימת שהאוניברסיטאות רוצות לתפוס ולהגדיל תחומים ב- B.A שאולי צריכים להכניס אליהן את המכללות האקדמיות, גם בגלל הצד החברתי וגם בגלל העלות הכספית שהיא נמוכה יותר במכללות.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

כשמדברים היום על תכנון, אני סבור שיש להתחשב במכללות האזוריות במסגרת התכנון הלאומי, לא כנספחות של האוניברסיטאות. המגמה צריכה להיות בקידום המכללות לקראת עצמאות, ואם לומדים מקצוע מסויים במכללה שהיא קרובה לאוניברסיטה, לא צריך להפסיק ללמד מקצוע זה במכללה, אלא להיפך.

שלום קליין:

משרד החינוך רואה את כל נושא המכללות האזוריות בחשיבות עליונה, מה גם שהעלות לסטודנט נמוכה יותר מאשר עלות סטודנט באוניברסיטה.

המגבלה במספר הסטודנטים נבעה ממו"מ שהיה עם משרד האוצר, וצמח על רקע זה שההשתתפות של המדינה בתקציב המכללות גדלה באופן משמעותי.

נדמה לי שמדינת ישראל צריכה להיות מאורגנת לכך שנושא ה-B.A צריך להיות שווה ערך למה שהיה בעבר הלא רחוק תעודת הבגרות. לפיכך הראיה וההשקעה בלימודים לקראת B.A צריך להיות במשאבים שונים שזה היה עד היום.

גורי זילכה:

התוכנית הראשונה שהוגשה לממשלה עוד ב-1989, והיתה בסיס לתוכנית של 1992 אמרה שאי אפשר לפתח מערכת של השכלה גבוהה, שקרוב ל-50% ממחזור גילאים מסויים יכנס למערכת ההשכלה הגבוהה, כלומר, אם נוקטים במסר חברתי שכל בעל תעודת בגרות יוכל להשתתף בהשכלה הגבוהה, לא ניתן לפתח זאת במערכת חד ערכית שבנויה רק על התשתית של אוניברסיטאות מחקריות, כי זו תהיה מערכת יקרה מאוד.

האינטרס המשותף של כל מערכות ההשכלה הגבוהה הוא לפתח את המכללות על כל גווניהן. כבר אז אמרנו שלא די לבחור שלוש מכללות שיגיעו לעצמאות, אלא כל המכללות האזוריות צריכות להיכנס לתהליך זה.

אם אכן בודקים מה קרה מאז ההכרזה הזו בין 1989 ל-1996, מערכת ההשכלה הגבוהה גדלה מ-75 אלף סטודנטים ל-130 אלף סטודנטים, ובמכללות לומדים למעלה מ-30 אלף סטודנטים. האוניברסיטאות הגיעו לרוויה מבחינת קליטת הסטודנטים ואנו לא מתכוונים להקים בעתיד עוד אוניברסיטה, כדי לא לטרפד את מהלך הפיתוח של המכללות.

שנתון מונה היום כ-100 אלף תלמידים, 36% ממקבלי תעודות הבגרות יכולים להתקבל לאוניברסיטה לכל מערך ההשכלה הגבוהה, 32% מתוכם נכנסים ללמוד במוסדות ההשכלה הגבוהה, כלומר למעלה מ-80% מהם מגיעים לאוניברסיטאות.

אם מגמת הגידול של מקבלי תעודת בגרות תימשך, אנו נגיע בשנת 2003 ל-42% מקבלי תעודות בגרות, ונצטרך מערכת השכלה גבוהה לכ-180 אלף תלמידים. כלומר תוך 5 שנים מערכת ההשכלה הגבוהה תיגדל ב-30-40 אלף סטודנטים. לפיכך המערכת צריכה לגדול בקצב גדול מאוד.

לשם כך הגשנו תוכנית למשרד האוצר, ובלי המכללות האזוריות לא יהיה פתרון לגידול הרב במספר הסטודנטים המבקשים להצטרף למערכת ההשכלה הגבוהה.

שמריהו בן צור:

האם המכללות הגיעו לרוויה מבחינת קליטת תלמידים ?

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

גורי זילכה:

חלק מהמכללות באזורים מסויימים בפריפריה לא יוכלו לגדול יותר. מדיניות המועצה להשכלה גבוהה היא לעודד את המכללות בפריפריה. אי אפשר להתעלם ממה שקורה במרכז הארץ בה חיים 3.5 מיליון תושבים, אך צריך לעשות את כל הצעדים כדי לגרום לפיזור אוכלוסין.

על פי הסטטיסטיקה, בחמש השנים האחרונות אוניברסיטת בן גוריון ואוניברסיטת חיפה הכפילו את עצמן, ואילו הגידול באוניברסיטת תל-אביב נעצר. יש מדיניות הנותנת עדיפות למכללות בפריפריה כמו: מכללת תל-חי, עמק יזרעאל, מכללת ספיר ומכללת אשקלון, שרק הן נמצאות בתוכנית גידול בסטודנטים.

הפתרון למכללות האזוריות הוא השתלבות בצפי הביקושים, ולהיכנס לתוכנית ריאלית של גידול בסטודנטים. יש לראות בכל אוניברסיטה מה פוטנציאל הגידול במקצועות שהמדינה מתקצבת. מקצועות כמו משפטים ומינהל עסקים אינן מתוקצבות עוד על ידי המדינה, מאחר והגיעו לרוויה. במדינת ישראל יש כעשרת אלפים סטודנטים למשפטים, שהם כ- 5% מאוכלוסיית הלומדים לתואר ראשון. לעומת זאת בארצות הברית בה מספר הסטודנטים למשפטים הוא הגדול בעולם, הם מהווים רק 2.5% מכלל הסטודנטים.

אם תהיה השוואת תיקצוב בין ות"ת למכללות האזוריות, המגמה היא שהתואר הראשון במכללות יהיה שווה לתואר ראשון באוניברסיטה. אם יהיו שני סוגים של תואר ראשון לא הרווחנו דבר מכל נושא המכללות. תואר ראשון במכללות צריך להיות שווה ערך לתואר ראשון באוניברסיטה, זה צריך להיעשות על ידי הסכמים בין האוניברסיטאות והמכללות. הסגל האקדמי במכללות חייב לעבור את אותו תהליך שסגל אקדמי באוניברסיטה עובר, ואסור שזה יתבסס על חלטורות.

שוקי גולן:

במכללת אחוה לומדים כ- 4,500 סטודנטים חלקם לומדים לימודים אקדמיים, חלקם ל- B. S. ולתחומים נוספים. אני מסכים בהחלט שהמכללות האזוריות צריכות להיות בפיקוח אקדמי של האוניברסיטה, ושהסגל צריך לעבור את כל תהליכי האבחון והבקרה. אנו עומדים בסטנדרטים גבוהים ביותר, בוגרי המכללות עומדים בכל קנה מידה של האוניברסיטאות בארץ, ואף ממשיכים בלימודים לתואר שני.

אין לנו רצון להפוך למשהו סוג ב', אלא לעבור את כל תהליכי הבקרה והפיקוח של המועצה להשכלה גבוהה, הות"ת והאוניברסיטאות.

מכללת אחוה היתה בין האחרונות שקמו, והיא במגבלה בקבלת סטודנטים. במסלול האקדמי לומדים 440 סטודנטים בחסות אוניברסיטת בן גוריון אך התיקצוב הוא ל- 193 סטודנטים, המשמעות לכך היא שיש רבים באזור שלנו, שאנו אומרים להם למעשה שהם לא ראויים ללמוד במכללה, ועל כך אנו מצרים מאוד.

תקציב הבינוי שאנו מקבלים אף הוא מגוחך. בשנים אלה קיבלנו מיליון שקלים, על אף שאנו נמצאים באזור בו חשוב המסר החברתי שאנו מעבירים באמצעות המכללה.

נעמי חזן:

מהן למעשה הדרישות שלכם ?

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

שוקי גולן:

אני מבקש שההתייחסות אלינו תהיה התייחסות אקדמית, בכל קנה מידה אקדמי ברור, ושיתנו לנו לגדול כדי שנוכל לתת מענה לאנשים מהפריפריה המבקשים ללמוד. התהליכים החברתיים שקורים במכללות חשובים, כי אנו סבור שאנו מגדלים את המנהיגות הצעירה באזורים אלה, כי אלה שילמדו במסלול האקדמי אצלנו, קל להם יותר ללמוד במכללה, מאשר לשכור דירה בתל אביב.

ישראל אלקבץ:

במכללת עמק הירדן לומדים כ- 3,000 תלמידים, 1000 במסלול האקדמי שהוא שלוחה של אוניברסיטת בר-אילן. המכללה משרתת את האוכלוסייה טבריה, בית שאן, הגולן והגליל התחתון. במכללה מתבצעת אינטגרציה חברתית מלאה של כל השכבות החברתיות המייצגות את הגליל, זהו צד שאנו מאוד גאים בו מלבד הצד האקדמי. ההיבט החברתי הזה קיים בכל המכללות, זו קהילה שמוצאת את מקומה במרכז לימודי, אקדמי וחברתי.

המכללות נבנו בעיקר על ידי העם היהודי בתפוצות. משרד החינוך עמד כמידת יכולתו, והיה הגורם היחיד שנמר למכללות בשנים האחרונות. הסכומים המועברים למכללות לא מעוגנים בבסיס התקציב, ואף מנהל של מכללה לא יודע מה התקציב שיעמוד לרשותו.

שלום קליין:

תקציב משרד החינוך למכללות לא מופיע בבסיס תקציב משרד החינוך, אלא בנוי על ועדת הקצבות, לכן עד היום חלק גדול מהמכללות לא קיבלו דבר מתקציב 1997, משום שוועדת ההקצבות לא התכנסה.

ישראל אלקבץ:

אנו בונים את התקציב על סיכום בו אנו קולטים סטודנטים לא מתוקצבים. קיבלתי הודעה ממר שיינפלד שאסור למכללה לגדול בתשנ"ז מעבר למה שהיא קיבלה בתשנ"ו, משמעות הדבר שאנו לא יכולים לגדול מעבר ל- 80 סטודנטים. העלות היא כ- 13 אלף שקלים לסטודנט, מתוכם שכר הלימוד הוא שמונת אלפים, והמדינה נותנת שבעת אלפים שקלים.

אנו דוחים תלמידים והם הולכים למכללות באזור המרכז, שאינן מוגבלות בתקציב.

הגבלת מספר הסטודנטים במכללות היא עניין חברתי שהכנסת צריכה לתת עליו את הדעת, ולקבוע מה חשוב.

ועדת החינוך בכנסת הקודמת תיקנה בנושא המכללות האקדמיות את תיקון מספר 10 בחוק המועצה להשכלה גבוהה, בתיקון ישנם שני סעיפים לגבי אמות מידה שיויוניות ותיקצוב למכללות, ביחס למוסדות להשכלה גבוהה, ואכן השנה כתוצאה מתיקון זה השוו את ההקצבה הניתנת לכל סטודנט. זו פריצת דרך, אך כשאנו מבקשים לפתוח מסלולים אקדמיים יישומיים, אנו עוברים מסלול מכשולים קשה, ולא מהסיבה שאנו לא רוצים לעמוד בקריטריונים. לפני 3 שנים פנה רקטור אוניברסיטת בר אילן בשמנו למועצה להשכלה גבוהה כדי לפתוח מסלול B.A. בתיירות, אולם נושא זה לא הובא בכלל לדיון, עבר מטיפול של שר אחד לטיפולו של שר אחר, ואילו אנו הכשרנו בינתיים סגל, השקענו בפיתוח המסלול, ולמרות שאנו באזור תיירות הבקשה טרם הובאה לדיון.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

מערך הסיוע שמקיימת המדינה לתלמידים במוסדות מוכרים, היא כדל לקבוע אמות מידה להעדפה של תלמידים, שהם תושבי קבע באזורי עדיפות לאומית שקבעה הממשלה. לא רק שאין העדפה, אלא שבפועל יש אפליה, לפיכך אני מבקש מהכנסת שתעזור לנו כדי שהחוק שהיא עצמה חוקקה יקויים.

פנחס חליוה:

משמעות ההגבלה במספר התלמידים היא ניוון המערכת, מאחר שאם אסור לנו לקלוט סטודנטים לשנה א', בפועל מספר הסטודנטים שיסיימו יהיה קטן. קולטים בשנה א' סטודנטים רבים כדי לשמור על המערכת, אך אם קולטים מספר תלמידים קטן בשנה א' המערכת בשנים הבאות תתנוון למעשה.

במכללת אשקלון לומדים 1,700 תלמידים בחטיבה האקדמית, כאשר ההקצבה שאנו מקבלים היא ל-1,050 תלמידים בלבד.

מטרות המכללות על פי המועצה להשכלה גבוהה הן: פיתוח המערכת האקדמית, וספיגת עודף הביקוש באוניברסיטאות, אך במקביל מגבילים את מספר הסטודנטים ואוסרים עלינו ללמד שנה ג', לפיכך אנו לא יכולים לפתח את המערכת האקדמית.

קיימת דרישה מהמכללות לקלוט צוות מקומי ולא להישען על האוניברסיטאות, אך השכר למרצים במכללות נמוך משכר המרצים באוניברסיטאות ב-35% דבר המונע מאיתנו קליטת צוות מקומי.

האבסורד הוא שאנו מנועים לקחת צוות מהאוניברסיטה, כי משנת תשנ"ז מרצה שיעבוד במכללות משכורתו באוניברסיטה תיפגע. מצד אחד דורשים מאיתנו להתפתח, אך מאידך גיסא אין לנו אמצעים לפיתוח, כי אם אין סיפריה מתאימה ואין מחשבים לא מאשרים לנו תוכניות לימודים.

אבי בינמו:

מכללת חדרה-מנשה משרתת אזור גדול הקולט עליה, ושבו 40% אוכלוסייה ערבית. באזור זה יש חשיבות רבה לקידום החינוך של האוכלוסייה.

עיריית חדרה הקצתה לבניית המכללה 53 דונם, וכן תקציב ראשוני לפיתוח. אך יש לנו בעיות של גיוס כספים לפיתוח, כמו להקמת סיפריה, דבר שמשרד החינוך והאוצר צריכים לתקצב אותו.

חברון טרבלסי:

המכללות נמצאות בתקופה מאוד קריטית, ואיננו יודעים מה המועצה להשכלה גבוהה ומשרד החינוך חושבים, לפיכך אני מבקש שהמועצה להשכלה גבוהה תוציא נייר עמדה מהי תפיסתה לגבי המכללות, האם יש לפתח את המכללות האזוריות ומה התוכניות, כדי שנוכל לקבל החלטות, כי לא ניתן מצד אחד לומר שצריך לפתח את המכללות, ומאידך גיסא להגביל את מספר הסטודנטים.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

עליזה עמית-זוהר:

אנו בעיצומה של מהפיכה בהשכלה הגבוהה. למכללת תל-חי מלאו השנה 40 שנה ובכל השנים האלה היא מתפקדת כמכללה אזורית, ולפיכך תפקידה באזור הוא עצום.

אנו עומדים בקושי לבדד את הפעילות האקדמית מתוך פעילות המכללה. מצד אחד אנו לא רוצים לקבל הנחות, כדי שהסטודנטים שלנו יסיימו עם תואר שווה ערך לתואר אוניברסיטאי, אך מצד שני נדרשת חשיבה מיוחדת וגם שיטות תקציביות שמייחדות את המכללות.

קשה לי לבוא בטענות ובביקורת כי כל הנושא הוא דבר חדש, ואנו נמצאים בשלב של חיפוש דרך. הממשלה שנותנת למכללות תמיכה הצהרתית גדולה, צריכה להקצות תקציבי פיתוח למטרה זו, ולא שהתקציבים יהיו על חשבון האוניברסיטאות.

ראובן ריבלין:

האם מכללת תל-חי שואפת להיקרא אוניברסיטת תל-חי ?

עליזה עמית-זוהר:

אנו שלמים עם ההחלטות ועם המנדט שקיבלנו להיות מכללה אקדמית, הנותנת לבוגריה תואר ראשון ועושה זאת באמצעים צנועים יותר מהאוניברסיטה. יחד עם זאת לא ניתן לעצור את החלום, ואם תהיינה התפתחויות שיצדיקו את עצמן, לא נעצר ונשאף להיות אוניברסיטה.

בראשית הדרך האמנתי שכאשר מחליטים באופן ממלכתי על מהלך כזה, מקציבים לו תקציב הקמה. אך אנו מוצאים את עצמנו מקימים את הנושא בתנאי תיקצוב שהם אומנם נורמטיביים מבחינת מספר התלמידים, כי יש טענה שכאשר מתקצבים את המכללות כמו האוניברסיטאות זה מותיר הפרש, שאמור לשמש אותן לפיתוח, אך בפועל זה לא נכון, והיה טוב לבנות מודל מיוחד גם לבאים אחרינו.

יש לנו דאגה לעתיד לגבי התשתית, מאחר ואינני יודעת מה תחליט בעתיד הכנסת או יתנו לכך תורמי העם היהודי. אנו צריכים להיות בטוחים שאנו יכולים להקים סיפרייה, כיתות לימוד ומעבדות, ולכך אין שום תשובה בתקציב.

יורם ח:

אני יכול לומר בסיפוק רב מאוד שלנו במכללת עמק יזרעאל אין תלונות. ישנו מהלך לא קל ומורכב, תהליך של הפנמה הדדית שחייב להיות גם אצל המועצה להשכלה גבוהה, וגם אצל ות"ת. עברנו מהלך של שינויים פנטסטיים בתוך משרד החינוך, שתיקצב גם ברמה השוטפת וגם בבינוי ופיתוח.

אין ספק שיש לא מעט בעיות בנושא דפוס העסקת מרצים, מבחינת השכר והשעות שנדרש מרצה במכללה לעבוד לעומת מרצה באוניברסיטה, אך המעבר ממשרד החינוך לות"ת הוא לגבינו עולם אחר לחלוטין, ואנו עומדים מול אנשים מקצועיים שיודעים את עבודתם. יש אומנם רמת מעורבות והתערבות שלא הורגלנו בה, אך היא לגיטימית ובאה כדי לעזור.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

המכללות האזוריות שלא נמצאות בתהליך לעצמאות נמצאות במצב של אי ודאות לאן הן הולכות. יש להן בעיות עם האוניברסיטה שהן קשורות אליה, אין להן ידיעה מה הן תעשנה בעתיד, האם הן בתהליך אקדמיזציה אם לא. אין לי ספק שאם הן תשארנה שלוחות של האוניברסיטאות חלק מהן לא יוכל להמשיך להתקיים במסלולים אקדמיים, אלא רק לקיים פעילות קהילתית, חברתית והשכלתית שהיא כשלעצמה מאוד חשובה לכל מגזרי ההתיישבות. אנו משלמים מחיר התחלתי לקיום של דפוס חדש ולכן איני מוטרד.

היו"ר עמנואל זיסמן:

מר משה נתיב הציע לבטל את המגבלה על מספר הסטודנטים. יש מצב שכ-1000 תלמידים אינם מתקצבים ויש לשאוף לקונסולידציה של המצב. יש תכנון לטווח ארוך וכמו שיש מאמצים להגדיל את מספר מקבלי תעודת הבגרות, יש לדאוג לכך שתהיה להם אפשרות ללמוד במסגרת השכלה גבוהה.

יש לשאוף שמספר הסטודנטים יגדל תוך שמירת המעמד האקדמי ואיכות התואר האקדמי, לפיכך לא יתכן שכל שנה מספרם של אלה שלא מתקבלים לאחד ממוסדות ההשכלה הגבוהה ילך ויגדל, דבר הפוגע בסטודנטים עצמם, בקהילה ובחברה שהמבקשים ללמוד שייכים אליה.

לוועדת החינוך והתרבות יש סמכויות חקיקה, אך עד שיהיו חוקים צריך לעשות מאמצים במסגרת החוק הקיים, ליישם את הכתוב בחוק.

אם אחד הפתרונות לבעיית הגבלת מספר הסטודנטים הוא בכך שלא תקום מכללה נוספת, יש לבדוק היטב איך נותנים עדיפות לפרופריות, כי מדינת ישראל תיבנה מעתה בפרופריות בלבד וככל שתהליך השלום יתקדם הפרופריות יגדלו ויצמחו.

אין לי ספק שמה שהיה עד כה במשרד החינוך והתרבות, אינו מספיק מבחינת גוף שיטפל בתקציב ובפיתוח. חייבת להיות מדיניות ברורה ומוגדרת שנוכל להטיל פיקוח פרלמנטרי הדוק ושוטף בנושא זה, ואין בזה כדי לפגוע בסמכות וביסודות שעליהם בנויים יתר הגופים.

האשם מחאמיד:

כתושב אום אל פאחם אני מודע לחשיבות המכללות האזוריות, ומה הפונקציה שממלאת המכללה האזורית מבחינה חברתית.

על פי קריטריוני הקבלה לאוניברסיטאות, היו רבים שאינם יכולים ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה שהיו מזקקים לרחובות, ולוועדת סמים היתה אז יותר עבודה.

לאור תפקידן החברתי המשמעותי יש לשמור על המכללות, ולא לאפשר שתהיה אפליה נגדן. אני לא מוצא שום הצדקה כלשהי לכך שמרצה במכללה ישתכר ב-1/3 פחות ממרצה באוניברסיטה, מה עוד שמספר השעות אותו הוא נדרש למלא גדול יותר.

אני קורא לאוניברסיטאות לקבל את בוגרי המכללות ללימודים לתואר שני, באותם תנאים שהן מקבלות את הסטודנטים שלהם, כדי שלא יהיה מחסום בפני תלמידי המכללות להמשך הלימודים.

לא ניתן להנחית בהפתעה על המכללות את ההחלטה להגביל את מספר הסטודנטים, דבר זה צריך להתקבל בהסכמה של כל הצדדים מראש.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

ועדת החינוך צריכה לבקר במספר מכללות כדי לראות מקרוב את פעילותן. אני סבור שכשמשרד האוצר ומשרד החינוך מבטיחים הבטחות, הם גם חייבים לממש את הבטחותיהם. ועדת החינוך והתרבות צריכה וחייבת לעקוב אחר כל סיכום שהיא לוקחת על עצמה בישיבה זו.

נעמי חזן:

יש לי בקשה ליושב ראש ועדת החינוך והתרבות, שיקים צוות מתוך חברי הוועדה כדי להכנס לעובי הקורה בבעיות שהועלו היום. אני מבקשת שזו תהיה ההחלטה המרכזית של הדיון הזה מכמה טעמים: יש שני סוגים של מכללות אזוריות - מכללות אקדמיות שהן בטיפול ותיקצוב של הות"ת, ומכללות אזוריות שהן בטיפול ותיקצוב של משרד החינוך. בין שני סוגים אלה יש פערים בתקציב השוטף, בתקציב הפיתוח, ובמידת היידע והוודאות לגבי היכולות שלהן, ויש צורך לאזן זאת.

קיים הבדל עצום בין המכללות שהן בפיקוח אקדמי של אוניברסיטה ספציפית, לבין מכללות שקיבלו עצמאות אקדמית, במיוחד באמצעות ות"ת.

יש 30 אלף תלמידים במכללות, מתוכם 7,000 במכללות האזוריות או במכללות האקדמיות. מצד שני המכללות החוץ תקציביות המכונות "מכללות אליטיסטיות" הגובות שכר לימוד גבוה מאוד, הן מתפתחות בקצב מהיר.

שמריהו בן צור:

אין ספק שהמכללות בכלל והמכללות האזוריות בפרט, תורמות תרומה נכבדה במישור האקדמי והחברתי לפיזור אוכלוסין.

אני מתנגד להגבלת מספר התלמידים במכללות, ואף סבור שיש לפתח אותן כמה שיותר, כמובן לפי קריטריונים שייקבעו.

יש להקים גוף משותף למועצה להשכלה גבוהה, למשרד החינוך ולמשרד האוצר שיטפל בנושא זה מכל היבטיו. המדיניות צריכה להיות, זה גם מה שהמציאות כנראה תכתיב, שהמכללות יקנו את התואר הראשון, ואילו באוניברסיטאות יהיו לימודים לתואר שני ושלישי.

יש שחיקה גדולה מאוד בציבור שאינו מסתפק כבר בתעודת בגרות, ורוצה תואר אקדמי. ברגע שיש תואר אקדמי נמצאים בלבד אחר בחברה הישראלית, לכן הפתרון היחיד לשאיפה זו הן המכללות. המדיניות צריכה להיות שהמכללות יקנו את התואר הראשון, והאוניברסיטאות יקנו תואר שני ושלישי, ויעסקו במחקר. ההתפתחות של מדינת ישראל צריכה להכתיב מדיניות כזו.

ואליד צאדק חאג' יחיא:

נקודת המוצא שלנו בדיון זה צריכה להיות שיש חוק, ושצריך ליישמו. אנו כוועדת החינוך צריכים לעקוב אחר זה.

באזורי הפיתוח יש איים גדולים של כישלון בחינוך, או רמה חינוכית ולימודית לא טובה. החינוך במגזר הערבי לוקה בחסר רב, וקשה לאותם סטודנטים מהמגזר הערבי ומאזורי הפיתוח, להתמודד עם מבחני הקבלה לאוניברסיטאות. לפיכך המכללות הן הזדמנות מצויינת לגשר על הפערים, וכדי שאותו ציבור יקנה דעת והשכלה.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

אני מאוד מעריך את פעולת המכללות שאינן באות רק להקנות השכלה פורמלית, אלא יש בהן הרבה קורסים לטובת הקהילה והאזור, ויש לשמור על כך מכל משמר.

רפאל אלול:

דיון זה בוועדת החינוך והתרבות הוא דבר חשוב מאוד למכללות עצמן, וחשוב מאוד לנושאים החברתיים המעסיקים את מדינת ישראל.

חשוב לדעת מה דעתן של המערכות השונות על המכללות. מר גורי זילכה אמר דברים ברורים על כך, ואם באמת המדיניות כפי שהיא ציין, שהמכללות הן קרש קפיצה לתואר שני ודוקטוראט, יש לעזור למכללות ולתת להן את הבסיס הטוב ביותר בפיתוח, תקציב, ארגון ותשתית, כדי שיוכלו להתקדם עם בסיס טוב לתואר שני ושלישי.

אסור להטיל מגבלה על מספר הסטודנטים במכללות, כי אם המטרה היא לפתח את המערכת אסור להגביל את מספר הלומדים, כדי לא להביא לניוון המערכת בשנים הבאות.

אני אשמח להצטרף לצוות שיוקם מתוך חברי ועדת החינוך, שיטפל בכל נושא המכללות. יש לכך חשיבות מהיבט החברתי, וכאשר רוצים לממש את המטרה לפתוח את האוניברסיטאות לכל.

ענת מאור:

משרד החינוך פירסם דו"ח חשוב מאוד על ההישגים שנעשו בתקופה האחרונה, ואילו עתה אנו עומדים בפני מצב לא מוצלח, שיכול למוטט את כל הדבר האדיר שנעשה עד כה.

אני מציעה שוועדת החינוך והתרבות תצא עם כמה החלטות מאוד ברורות, ולא תסתפק בהקמת צוות מעקב. בעיית ההקצבות מתחלקת לשניים: ההקצבה לשלוש המכללות שהן בתהליכי אקדמיזציה, והמכללות שהן בטיפולו של משרד החינוך. בחתונה בין המכללות לאוניברסיטאות לא ברור איפה הדברים יפלו, הן ברגש והן בהקצבות. הוועדה צריכה לתבוע מות"ת ליישם את חוק המועצה להשכלה גבוהה, תיקון מספר 10, שהוא חוק מחייב, ויש לתבוע ששלוש המכללות שהן באחריות הות"ת יקבלו את מה שהן צריכות לקבל, כדי שלא תהיה להן דאגה לגבי עתידן.

הרעיון היה שתהליך העצמאות האקדמית יהיה בכל המכללות, ולא להיעצר רק בשלוש המכללות שקיבלו עצמאות, אולם דו"ח משרד החינוך לא נותן תשובות איך מקדמים את המסלול הזה. לכן אי אפשר לדבר היום על תוכניות לשנת 2000, אלא על תוכניות לשנת 1997 ואילך.

אם משרד החינוך דורש מהמכללות להפסיק לגדול, זה דבר ההיפך מהמדיניות שדובר בה, כשהתבקשו לפתוח את ה-B.A הכללי על פי הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום, נאמר שהפתרון הוא להגדיל את כמות הלומדים במכללות, ולדרוש ממשרד החינוך תקציב מתאים.

אני מבינה שצריכה להיות הפרש מסויים בין שכר המרצים באוניברסיטאות למרצים במכללות, כי המכללות קיבלו על עצמן שהן לא תעסוקנה במחקר, אך לא יתכן שההפרש יהיה בין 8 שעות ל-16 שעות לימוד במכללות. אם אין מחקר ומעבדות אין זה אומר שאין השקעה בהוראה, דבר המביא את המכללות למצב דומה לסמינרים. יש לשאוף להפרש כלשהו, שיהיה האמצע בין שני המודלים הקיימים היום.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

הוועדה צריכה לפעול כדי לתת מענה לדבריו של מר משה נתיב, שבלי סגל אקדמי אין צמיחה, ואם לא יהיה סגל אקדמי מוצלח ערכו של התואר במכללות יהיה נמוך יותר מזה של האוניברסיטאות.

המכללות במרכז הארץ מתפתחות וצומחות, ואילו משרד החינוך לא עושה מאמצים ליישם את החוק, דבר המעורר מחשבה נוספת לגבי עתיד המכללות בפריפריה.

זאב בויס:

אנו מדברים הרבה על איך מדינת ישראל תניע אוכלוסיות לפריפריות, על יד הקמת כבישים, דירות וכו'. קרית גת היא פריפריה לא רחוקה והתמזל מזל האזור שמפעל כמו "אינטל" מוקם שם. ההחלטה של עובדים במפעל כזה אם להעתיק את מגוריהם לקרית גת ולאזור, או להגיע יום יום לעבודה ממרכז הארץ, אינה תלויה רק בכבישים או בטיב רמת הדיור, אלא בעיקר בטיב החינוך שיש באזור, בכל רמות החינוך. לנוכחות של מכללות באזורים כאלה יש השפעה על איכות החינוך והתרבות של האזור, ועל האוכלוסיה שתבוא לגור שם.

יש פער בין ההצהרות על השוואת התיקצוב בין מכללות לאוניברסיטאות. בהתייחסות בין הפריפריה והמרכז בכל נושא החינוך, צריכה להיות התייחסות דיפרנציאלית, התייחסות שמעדיפה בחינוך היסודי, בחינוך העל יסודי וגם בנושא ההשכלה הגבוהה והמכללות.

דובר הרבה על גיוס כספים לא ממקורות ממלכתיים למכללות, לבניה וגם לפעילות השוטפת. יש לזכור שיש הבדל ביכולת של גוף כמו אוניברסיטת תל אביב לגייס כספים למטרותיה, לבין מכללה כמו מכללת אחוה שמגייסת כספים. לכן יש לקחת בתכנון תקציבי גם בעיה זו.

ראובן ריבלין:

בכל נושא המכללות עברנו שלב שאין ממנו חזרה. יש בעיה בשלב שאנו נמצאים בו, שלא יכול להיות שמכללות לא יוכלו לדעת מה התקציב שיגיע להן, כדי לתכנן את התקציב, דבר שהוא אלמנטרי. מצד שני, אנו שהיינו החלוצים, שעודדנו את המכללות ופרצנו להן את הדרך, צריכים לשים סייגים לעניין זה. יכול להיות שתהיה פריצה לכל עבר, ואם יש מכללות ראויות ויקומן לצידן מכללות קוניוקטורליות, יתכן שצריך להגביל את האזוריים בהם יקומו המכללות, שלא יקרה שבאזור מסויים יקומו 6 מכללות, בשעה שמכללות אזוריות על פי שמן ומטרתן, צריכות לקום אחד בכל אזור.

לאחר שהצלחנו לפרוץ מערכת מימסדית רצינית, שלא היתה מוכנה בשום אופן לאפשר לתלמידים להתפתח במסלול שלהם, כאשר הם לא אליטיסטיים במובן האקדמי, אני סבור שצריכה לקום ועדה שתבדוק מה פני המכללות בעתיד, ואנו כחברי ועדת החינוך מוכנים לסייע.

אני מכהן כיושב ראש קרן הפיתוח של מכללת יו"ש, ואנו אוספים הרבה כספים שכולם מיועדים לפיתוח. לכן אני רוצה להיות פה לאותן מכללות שהיום הגיעו לעצמאות אקדמית כמו מכללת תל-חי ומכללת ספיר, שיש למצוא להן פתרון לאותו שלב בו הן עזבו את משרד החינוך ועברו לחסות הוותיק, לדאוג לכך שמעמדם בותיק יהיה ברור ומוגדר, ומהצד האחר הם יקבלו כל מה שהם היו צריכים לקבל ממשרד החינוך.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

יהודה לנקרי:

כראש מועצת שלומי הייתי עד להקמת מכללת הגליל, ועד לתרומתה העצומה למען תושבי האזור. המכללות באשר הן יוצרות שוליים פוריים ויצירתיים לאוניברסיטאות בישראל, אך במשך שנים רק מתי מעט מתושבי ערי הפיתוח ושכונות המצוקה עברו בשערי האוניברסיטאות, כי האוניברסיטאות ממוקמות במרכז, ומשדרות לתושבי הפריפריה ריחוק שהסיכוי לחצות אותו קלוש. לכן המכללות הביאו לאנשים אלה את היכולת להביא לידי מיצוי את הפוטנציאל שלהם.

אני מצטרף להמלצת יושב ראש הוועדה לעשות הכל כדי שמשרדי הממשלה השונים יתנו את זכות המשכן ההולמת למכללות, וכן לדבריו של חבר הכנסת ראובן ריבלין בדבר הצורך בתוכנית מיתאר ארצית להשכלה הגבוהה, כדי שנדע שבתוך הפריחה של המכללות יש כאלה שצריכות לקבל ביטוי כזה או אחר.

אברהם שיינפלד:

התקציב למכללות האזוריות לשנת 1997 הוא 70 מיליון שקלים, דבר המופיע בספר התקציב. המכללות מקבלות בימים אלה את החלוקה הברורה של התקציבים, לפי מספר הסטודנטים שישנם במכללות.

השתתפות משרד החינוך בשכר הלימוד לסטודנטים הלומדים במכללות האזוריות, זהה להשתתפות הניתנת על ידי הות"ת, לסטודנטים הנמצאים במכללות במסגרת ות"ת. ההשתתפות לתלמיד במדעי החברה היא 8.000 שקלים, במדעי הרוח 15,000, במדעים 18,000 ובטכנולוגיה - 22,000 שקלים.

שכר מרצה שמלמד במכללה הוא כשכר מרצה באוניברסיטה, עם שני הבדלים: המרצה במכללה עובד 12 שעות פרונטליות, לעומת מרצה באוניברסיטה שמחוייב לתת שעות אלה במסגרת המחקר. כמו כן מרצה מרצה במכללה אינו מקבל את השבתון הדולרי המקובל באוניברסיטאות.

אני סבור שאסור להגביל את מספר הסטודנטים במכללות, אלא יש לתת אפשרות להתפתח. התקציב שהזכרתי מתבסס על מספר הסטודנטים במכללות בשנת הלימודים התשנ"ו, ומשרד החינוך לא יכל לפעול אחרת במסגרת התקציב שהיה לרשותו.

אני מסכים שיש לעשות קונסולידציה של מספר הסטודנטים שנמצאים היום, ומעתה והלאה לעשות תוכנית לשלוש הבאות לפתיחות במספר הסטודנטים שיכולים ללמוד במכללות.

יש לתת למכללות להתפתח מבחינה אקדמית, ושתהיה להם אפשרות ללימודים שנה ג' במכללות עצמן, במקביל למה שקורה באוניברסיטאות. כמו כן יש לאפשר למכללות לקיים לימודים יישומיים ייחודיים, כי זו למעשה היתה המגמה.

צריכה להיות התחשבות בנושא קליטת המרצים במכללות, ולא לקבוע שמרצה שמלמד במכללה אזורית בנוסף לעבודתו באוניברסיטה, מפסיד את תוספת "הקצאת זמן למוסד". צריך לאפשר זמן מעבר, שתוספת זו לא תתבטל למרצים במכללות, כדי לאפשר למכללות לפתח סגל מקומי.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

משה נתיב:

יזמתי תוכנית אב לפיתוח 12 המכללות. בטווח הארוך לא צריך לדבר רק על B.A אלא על כך שכל המכללות צריכות לעבור אקדמיזציה. אני מבקש שבתוכנית אב זו, המועצה להשכלה גבוהה והות"ת ישתפו איתנו פעולה.

אני מציע שוועדת החינוך תיזום הקמת ות"ת למכללות, כדי שיהיה אחראי למכללות, וכן להפסיק את המגבלה של מספר הסטודנטים.

נחמיה לבציון:

המועצה להשכלה גבוהה הקימה ועדת משנה למכללות, שתקצר את כל ההליכים של אישור מסלולים ותוכניות שיוצעו על ידי המכללות האזוריות. צעד זה נועד לקצר את הדרך לאישור מסלולים אקדמיים.

כמופקד על ות"ת, אני מתכוון לבקש תמיכה מחברי ות"ת למלא את אותו תפקיד שאני מילאתי בשנות ה-80, על הקשר והפעילות עם המכללות האזוריות. אנו במצב עדין בו אנו לא רוצים לפגוע בפעילות האגף למכללות שבמשרד החינוך שהוא מעין הות"ת שלהם. כל זמן שהמצב הקיים כמו שהוא, והמכללות האזוריות מתוקצבות על ידי משרד החינוך, אחד מחברי ות"ת יהיה מופקד על הקשר והתיאום עם המכללות.

ראובן ריבלין:

האם מקובל עליך שמשרד החינוך לא מודיע מראש למכללות מה תקציבם ?

נחמיה לבציון:

כרגע המצב נתון והתקציב נמצא בידי האגף למכללות, שמתקצב על ידי משרד האוצר וחשב משרד החינוך, אני רק מבקש שיהיה תיאום בין הות"ת לאגף המכללות, לא כדי לפגוע בסמכויות אלא שתהיה זיקה בינינו לבינם.

אני מוכן לקבל את הצעתו של מר משה נתיב ואנו ניגש לתוכנית רב שנתית. המכללות קטנות בגודל וקשה יותר לקיים מכללה עם 700 סטודנטים, מאשר אוניברסיטה עם 25 אלף סטודנטים מבחינת הוצאות, תשתית וכד'. אם לא יהיו תנאי העסקה שונים לסגל האקדמי במכללות, הן יהיו יותר יקרות מאוניברסיטאות מחקריות. על בסיס הבדל בתנאי העסקה כמו שעות ושכר, הוקמו המכללות. מי שמתקבל להרצות במכללה צריך לדעת שהוא מתקבל בתנאים שונים.

ענת מאור:

אני מקבלת שצריך להיות הבדל אך תלוי מהו ההבדל ?

נחמיה לבציון:

יהיה וצריך שיהיה הבדל בתנאי העסקה. אם יהיו בעיות של ישור קווים נבדוק את הדברים. אני פתוח להצעות לגבי המכללות האקדמיות, אך יש בעיה שלא כולן תלויות במועצה להשכלה גבוהה ובות"ת. המכללות עוברות תהליך לא קל של היערכות עצמית, של הפיכה משלוחה של אוניברסיטה למכללה אקדמית עצמאית. יש בעיות ואנו נשתדל להתמודד עימן.

ועדת החינוך והתרבות
01/04/1997

היו"ר עמנואל זיסמן:

ועדת החינוך תקים צוות מעקב מתוך חברי הוועדה שיעקוב אחר פתרון הבעיות במכללות האזוריות.

לגבי שני הדברים המרכזיים של ביטול המגבלה של מספר הסטודנטים וקונסולידציה, נאמרו דברים ברורים, ואני מקווה שאכן יפעלו ברוח זו.

ועדת החינוך תסייר במכללות האזוריות כדי לעקוב מקרוב אחר פעילותן.

אני מקבל את דבריו של מר שיינפלד לגבי ההבדל בין שכר מרצי המכללות לשכר מרצים באוניברסיטה, שזו תקופת מעבר. אומנם חייב להיות הפרש בשכר, אך ועדת החינוך תפעיל לחץ כדי שיהיה הפרש מסויים, אך לא פער כמו שהוא קיים היום.

מדבריו של פרופ' לבציון עולים נימים חיוביים, שיכולים לסייע לנו במגמה זו וביעדים שהצבנו, נראה לי שנוכל לבנות עם פרופ' לבציון שותפות טובה מאוד.

בחדש יוני נדון בעניין המכללות הזרות ושלוחותיהן ונעקוב אחר ההתפתחות במכללות האזוריות.

אני מודה לכל המשתתפים בדיון. הישיבה נעולה.

- - - - -

הישיבה ננעלה ב- 11:40